

Sygn. akt III AUa 1811/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dariusz Płaczek (spr.)
Sędziowie:	SSA Marta Fidzińska - Juszczak SSO del. Krzysztof Hejosz
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2016 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **E. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.**

o rentę socjalną

na skutek apelacji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 września 2015 r. sygn. akt VIII U 1653/14

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 1811/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 września 2015 r. (sygn. akt VIII U 1653/14) Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 1 października 2014 r. w ten sposób, że przyznał E. M. rentę socjalną od 1 września 2014 r. na okres 2 lat, a ponadto stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieprzyznanie prawa do renty socjalnej.

Sąd pierwszej instancji jako niesporną uznał okoliczność, iż wnioskodawczyni, urodzona (...), do dnia 31 sierpnia 2014 r. pobierała rentę socjalną. Z wnioskiem o przyznanie tego świadczenia na dalszy okres wystąpiła w dniu 8 sierpnia 2014 r. W wyniku rozpoznania powyższego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy ustalił również, że wnioskodawczyni ukończyła liceum ogólnokształcące dla dorosłych i technikum administracji dla dorosłych oraz półroczną szkołę, po której uzyskała tytuł pracownika bezpieczeństwa i higieny

pracy. Jej ogólny staż pracy wynosi 10 lat, z czego jedynie niewiele ponad rok w charakterze pracownika administracyjnego (umysłowego), natomiast pozostałe wykonywane przez wnioskodawczynię zawody to między innymi: kontroler jakości, monter elementów, pakowacz, operator suwnicy (prace fizyczne). W wyniku wypadku w 1994 r. wnioskodawczyni doznała skręcenia kolana, a zastosowane wobec niej leczenie zachowawczo - rehabilitacyjne i farmakologiczne nie przyniosło oczekiwanych skutków. W 1996 r. została poddana operacji, w czasie której wykonano u niej artroskopię, natomiast w 1998 r. w przebiegu nawracających wysięków w stawie stwierdzono u niej cystę Bakera, którą operacyjnie usunięto. Wnioskodawczyni była dwukrotnie hospitalizowana, gdzie leczono ją antybiotykami i poddano rehabilitacji. W rezonansie magnetyczny ujawniono ognisko martwicy podchrzęstnej w obrębie wyniosłości międzykłykciowej. W 1999 r. na nowo stwierdzono u niej nawracający wysięk w kolanie, ponownie była operowana. Rozpoznano u niej uszkodzenie łąkotki przyśrodkowej i chondromalację w obrębie kłykcia przyśrodkowego, oderwany fragment łąkotki został usunięty oraz wycięto część przerosłej błony maziowej. Wykonana w 2000 r. artroskopia nie przyniosła poprawy. Wnioskodawczyni przez kolejne lata była leczona farmakologicznie, pozostaje w stałej kontroli ortopedycznej i reumatologicznej. W 2014 r. była trzykrotnie hospitalizowana. W dalszym ciągu utrzymują się u niej dolegliwości bólowe, a po wysiłku, czy dłuższym chodzeniu pojawiają się wysięki. Wnioskodawczyni nie może kucać, klękać, a jej dolegliwości narastają również w wymuszonych pozycjach. Biegły sądowy lekarz specjalista z zakresu ortopedii rozpoznał obecnie u opiniowanej przewlekłe, nawracające i zaostrzające się zapalenie wysiękowe kolana prawego po przebytych urazie skrętnym oraz zabiegach operacyjnych i uznał, że w zakresie schorzeń ortopedycznych nadal jest całkowicie niezdolna do pracy fizycznej od września 2014 r. na okres dwóch lat. Wnioskodawczyni praktycznie stale wymaga terapii farmakologicznej, okresowo unieruchomienia, zaś w okresach remisji wymaga rehabilitacji oraz stałego odciążenia chorego stawu. Wymóg dalszej rehabilitacji i stałego odciążenia kończyny stwarza określone trudności lokomocyjne i uniemożliwia opiniowanej pracę fizyczną.

Sąd pierwszej instancji podzielił opinię biegłego ortopedy wraz z opinią uzupełniającą i stwierdził, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy fizycznej, to jest pracy, którą wykonywała przez przeważającą część swojej ścieżki zawodowej, natomiast, co do pracy umysłowej jej niezdolność do pracy jest częściowa. Zdaniem Sądu Okręgowego, w przypadku ubezpieczonej nie można brać pod uwagę tylko rodzaju posiadanego wykształcenia, gdyż w wyuczonym zawodzie nie pracowała, albowiem cały czas pracowała jako pracownik fizyczny. Krótki okres zatrudnienia w charakterze pracownika biurowego nie przesądza o możliwości podjęcia takiej pracy, ponieważ praca ta była zapewniona wnioskodawczyni przez jej rodzinę i pomimo traktowania w sposób ulgowy nie mogła być przez nią kontynuowana. Ponadto biegły ortopeda podniósł, iż dolegliwości opiniowanej, a także zakres oraz częstotliwość niezbędnych zabiegów rehabilitacyjnych, wizyt u lekarza i badań specjalistycznych nie pozwalają jej pracować w pełnym zakresie nawet jako pracownikowi umysłowemu.

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie. Przytaczając treść art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej podniósł, iż wnioskodawczyni spełnia wymogi niezbędne do przyznania tego świadczenia. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczona ze względu na stan zdrowia jest całkowicie niezdolna do pracy fizycznej, czyli pracy, którą dotychczas wykonywała. Sąd Okręgowy wskazał nadto na sytuację na obecnym rynku pracy, gdzie poziom wykształcenia ubezpieczonej oraz stan zdrowia skutkują brakiem możliwości zarobkowych w zakresie pracy zgodnej z jej wykształceniem.

Z powyższych względów Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni świadczenie rentowe, orzekając na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie prawa do renty socjalnej dla wnioskodawczyni, na podstawie art. 118 ust. 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podnosząc że w postępowaniu sądowym nie zostały przedstawione żadne nowe dowody, zaś brak przyznania świadczenia wynikał jedynie z błędnej oceny stanu zdrowia ubezpieczonej przez organ rentowy.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy. Zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w zw. z art. 12 ust. 1 i 2 oraz art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

i w konsekwencji uznanie, że ubezpieczonej należy przyznać prawo do renty socjalnej. W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że Sąd pierwszej instancji dokonał niewłaściwej oceny kwalifikacji wnioskodawczynie. Z dokumentacji wynika bowiem, że wnioskodawczynie posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące i policealne w zawodzie technik administracji oraz technik BHP, dotychczas pracowała jako pracownik administracyjny, monter – kontroler aparatury, monter elementów, operator pakowacz, przewijaczka, skręćarka oraz tkaczka. Sąd Okręgowy nie ustalił, czy niezdolność do pracy ubezpieczonej odnosi się do jej wszystkich kwalifikacji zawodowych i pominął okoliczność, iż wykształcenie i analiza przebiegu jej pracy zawodowej wskazują, że wnioskodawczynie była również zatrudniona jako pracownik biurowy, a zatem nie tylko świadczyła prace fizyczne. Powołany w niniejszej sprawie biegły w odniesieniu do kwalifikacji pracownika umysłowego nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy, wymaganej do nabycia prawa do renty socjalnej. Ubezpieczona w przebiegu pracy zawodowej była zatrudniona na różnych stanowiskach pracy, a więc Sąd pierwszej instancji powinien dokonać oceny zdolności do pracy wnioskodawczynie w obrębie wszystkich nabytych przez nią kwalifikacji i rozstrzygnąć, czy zmiany w organizmie powodujące przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania pracy fizycznej przesądzają jednocześnie o niezdolności do pracy na innych stanowiskach pracy, do zajmowania których posiada kwalifikacje i doświadczenie.

W związku z zarzutami apelacji Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe poprzez zasięgnięcie opinii uzupełniającej biegłego z zakresu chirurgii ogólnej i urazowo – ortopedycznej celem wyjaśnienia kwestii zdolności do wykonywania przez wnioskodawczynię pracy w charakterze pracownika umysłowego.

Biegły chirurg – ortopeda w opinii uzupełniającej wskazał, iż niezależnie od swojego wykształcenia ubezpieczona większość lat zatrudnienia przepracowała na stanowiskach fizycznych i obecnie do tego rodzaju pracy jest całkowicie niezdolna. Natomiast w zakresie możliwości wykonywania pracy pracownika umysłowego wymaga dostosowania stanowiska pracy, musi często zmieniać pozycję, musi co jakiś czas wstać na kilka minut, musi mieć dogodny dostęp i wyposażenie urządzeń sanitarnych oraz dogodny dojazd do stanowiska pracy, to jest nie tylko dostosowane środki komunikacji publicznej, lecz także brak konieczności docierania do pracy przez pokonywanie dłuższych dystansów i schodów. Konkludując biegły uznał, że biorąc pod uwagę zakres i częstotliwość niezbędnych zabiegów rehabilitacyjnych opiniowanej, wizyt u lekarza i badań specjalistycznych, a nadto nasilenie jej dolegliwości, mogłaby ona pracować tylko w ograniczonym wymiarze czasowym i jedynie w tzw. zakładzie pracy chronionej. (dowód : opinia uzupełniająca dr hab. med. L. B. z dnia 11 października 2016r. k. 65).

W ocenie Sądu Apelacyjnego twierdzenia zawarte w opinii uzupełniającej nie budzą wątpliwości z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a ponadto korespondują z wnioskami poprzednich opinii tego biegłego oraz z pozostałym materiałem dowodowym. Wnioskodawczynie nie zgłosiła żadnych zarzutów do powyższej opinii uzupełniającej. Natomiast organ rentowy, ustosunkowując się do stanowiska biegłego chirurga - ortopedy, podniósł, że z opinii tego biegłego po raz kolejny wynika, iż u opiniowanej nie istnieje niezdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, czyli brak jest całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego okazała się nieuzasadniona.

Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się do wyjaśnienia kwestii, czy wnioskodawczynie, która do 31 sierpnia 2014 r. pobierała rentę socjalną, w dalszym ciągu spełnia przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia, wynikające z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.), wedle którego renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w następujących okresach: przed ukończeniem 18 roku życia, albo w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia, albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Całkowicie niezdolną do pracy jest natomiast osoba, która z powodu naruszenia sprawności organizmu utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (art. 12 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

W judykaturze zgodnie przyjmuje się, że przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy z art. 12 ust. 2 ww. ustawy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2000, Nr 15, poz. 369 oraz z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309). Orzeczenie całkowitej niezdolności do pracy jest zatem wykluczone wówczas, gdy zachowana została choćby ograniczona zdolność do wykonywania zatrudnienia, jednakże co należy podkreślić, podejmowanego w tzw. normalnych warunkach, czyli nie w warunkach pracy chronionej (por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 września 2013 r., III AUa 1267/13, LEX nr 1381340 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 stycznia 2016 r., III AUa 409/15, LEX nr 2026192). W świetle przywołanego powyżej orzecznictwa w pełni uprawniona jest konstatacja, iż osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy na ogólnodostępnym rynku pracy, z wyłączeniem zatrudnienia w warunkach specjalnie przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, spełnia przesłanki całkowitej niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny w całości podziela zacytowany powyżej pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu.

Nie ma racji organ rentowy podważając prawidłowość ustaleń i rozważań Sądu Okręgowego. Uzupełniony w toku postępowania apelacyjnego materiał dowodowy w postaci uzupełniającej opinii biegłego chirurga – ortopedy pozwala na przyjęcie, że ubezpieczona spełnia kryteria decydujące do zakwalifikowaniu jej do osób całkowicie niezdolnych do pracy. Biegły z zakresu chirurgii ogólnej i urazowo – ortopedycznej na polecenie Sądu drugiej instancji sprecyzował swoje stanowisko orzecznicze zaprezentowane na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego i wyjaśnił, że opiniowana nie tylko jest całkowicie niezdolna do świadczenia pracy fizycznej (co zostało wyraźnie stwierdzone w opinii podstawowej z dnia 26 listopada 2014 r.), ale także nie jest w stanie podjąć zatrudnienia w charakterze pracownika umysłowego bez dostosowania stanowiska pracy do pewnych wskazanych w treści opinii wymogów związanych z koniecznością zmiany pozycji w trakcie wykonywania pracy, dostępnością do odpowiednio wyposażonych urządzeń sanitarnych, a nawet dogodnością dojazdu do miejsca świadczenia pracy, bez wymogu pokonywania dłuższych dystansów, bądź schodów. Treść sporządzonej na etapie postępowania apelacyjnego opinii uzupełniającej uzasadnia tezę, iż wnioskodawczyni utraciła zdolność do podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia na ogólnodostępnym rynku pracy, za wyjątkiem pracy w warunkach chronionych, specjalnie dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. W tym kontekście należy zauważyć, iż wskazane przez biegłego chirurga - ortopeda ograniczenia opiniowanej w wykonywaniu pracy zarobkowej odpowiadają wymogom, jakie muszą spełniać zakłady pracy chronionej, które zostały określone w art. 28 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zaś możliwość podjęcia tego rodzaju zatrudnienia, jak to zostało powyżej wyjaśnione, nie wyłącza możliwości orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy. Warto przy tym odnotować, że organ rentowy w zastrzeżeniach do opinii uzupełniającej wydanej w postępowaniu drugoinstancyjnym w zasadzie nie podważył ani dokonanej przez biegłego oceny stopnia naruszenia sprawności organizmu opiniowanej, ani tym bardziej zaprezentowanej w postępowaniu pierwszoinstancyjnym diagnozy zgłaszanych dolegliwości, ani nawet nie zakwestionował sformułowanych w tejże opinii wniosków orzecznich, lecz w oparciu o twierdzenia biegłego wysnuł własne konkluzje o nie występowaniu u wnioskodawczyni niezdolności do wykonywania jakiegokolwiek pracy, czyli całkowitej niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można się zgodzić z sugerowanym przez organ rentowy rozumieniem pojęcia „całkowitej niezdolności do pracy”, które przy zaakceptowaniu stanowiska lekarzy orzeczników ZUS oznaczałoby wykluczenie możliwości podjęcia przez osobę niezdolną do pracy zatrudnienia w warunkach pracy chronionej. Wyrażone przez skarżącego zapatrywanie pozostaje w kolizji z jednolitym i ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych i z oczywistych względów nie może się spotkać z aprobatą Sądu drugiej instancji rozpoznającego niniejszą sprawę.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Apelacyjny w całości podzielił sporządzoną w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opinię biegłego z zakresu chirurgii ogólnej oraz urazowo – ortopedycznej wraz z jej uzupełnieniami, w tym opinię uzupełniającą wydaną na etapie postępowania drugoinstancyjnego, która sprecyzowała

wnioski sformułowane we wcześniejszych opiniach, wyjaśniając wszystkie pojawiające się na tym tle wątpliwości interpretacyjne. Dokonana przez biegłego ocena stanu zdrowia wnioskodawczynie jest oceną pełną, wnikliwą i rzetelną, a zatem brak jest jakichkolwiek przesłanek do modyfikacji wyrażonego przez tego specjalistę stanowiska orzeczniczego.

Reasumując Sąd drugiej instancji przyjął, że zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy jest wystarczający do rozstrzygnięcia spornego zagadnienia i uprawnia do stwierdzenia, iż występujące u wnioskodawczynie stany chorobowe upośledzają sprawność jej organizmu w stopniu skutkującym powstaniem całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza że zostały spełnione przesłanki nabycia przez nią prawa do renty socjalnej na dalszy okres. Zaskarżony wyrok jest prawidłowy, natomiast podniesione w apelacji zarzuty nie są uzasadnione.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji.

Krzysztof Hejsoz Dariusz Płaczek Marta Fidzińska - Juszcak